

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clüveri[i] Germaniæ Antiquæ Libri tres

Clüver, Philipp

Lugduni Batavorum, 1631

Cap. XXXI. De Quadis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44541

significatione usu, supra in Toxandris notavi. integrum terrarum tractum totiusque gentis sedem etiam alibi adpellari βασιλειον, legisse me memini: quamvis auctor & locus in praesens non succurrat. Ceterum castellum illud, juxta Marobodui regiam situm, caput gentis Marcomannorum fuisse arbitror; quia illuc Svevi, id est, Marcomanni praedas suas conferebant. Id si quis eodem situ fuisse contendat, quo regia nunc sedes, gentisque Czechorum caput, ingens urbs PRAGA conspicitur; facile ei palmam dederim. in medio namque regionis tutissimus erat locus, ubi & rex, novi invisque regni conditor, ageret, & quod universa gens communis praedas conferret.

Hæc igitur de finibus, ipsoque solo Bojohæmi. Ceterum Bojis Gallis, quum Bojohæmo pellerentur, idem ferè accidit, quod de Cheruscis, eodem libro, narrat Tacitus. 10
quidpe, ubi Cæsar tradit, *gentem eam suâ atate summam habuisse justitiæ & bellicæ laudis opinionem*; aptè hæc subungi posse videntur ea, quæ Tacitus de Cheruscis refert: *In latere Chaucorum, Chattorumque, Cherusci nimiam ac marcentem diu pacem illacessi nutrierunt. idque jocundius, quam tutius fuit. quia inter impotentes & validos falsò quiescas. ubi manus agitur, modestia ac probitas nomina superioris sunt. Ita qui olim boni æquique Cherusci, nunc inertes ac stulti vocantur. Cattis victoribus fortuna in sapientiam cessit.* Eadem ferè idem auctor de Marcomannis: *Praecipua Marcomannorum gloria, viresque: atque ipsa etiam sedes, pulsus olim Bojis, virtute parva.* Pulsi à Marcomannis Boji quod terrarum concesserint, quum apud auctores non dispiceret doctissimus rerum Boicarum scriptor M. Vellerus; *pulsos regno & dominatu interpretatur, non regione*; mansisseque in parte Bojohæmi, exi- 20
stimat. Verum in Vindeliciæ descriptione ego è Strabone ostendam, pulsos in hujus partem ad Aenum flumen concessisse, quæ nunc etiam posterius eorum Bojari manent.

De virtute Marcomannorum bellicâ, cum innumera apud antiquissimi simul posteriorisque sæculi auctores extant exempla; tum hoc maximè præclarum est Romani hominis, Germanorum hostis, elogium: *Praecipua Marcomannorum gloria, viresque: atque ipsa etiam sedes, pulsus olim Bojis, virtute parva.* Meritò præcipua eorum habenda erat gloria, non modò inter reliquos Danubii adcolas, sed inter ceteros quoque Germanos omnes; ut qui antiquissimis temporibus Helvetios Gallos ex iis finibus eiecerint, quos hi Mœnum, Rhenum, Danubiumque amneis & Hercynios montes inter occupaverant; postmodum verò, trajecto Rheno, quum in Galliam à Sequanis contra Heduos vocaren- 30
tur, omnem ferè Galliam Celticam imperio suo subjecerint; mox Bojos etiam è Bojohæmo pepulerint; multisque dehinc ac gravissimis cladibus Noricam ac Rhætiâ, Romanorum provincias, adfecerint, jam inde à M. Antonini principatu. Orosius, lib. VII, cap. XV: *M. Antoninus Verus, Marcomannicum bellum, quod continuò exortum est, gessit. apud Carnutum triennio jugiter exercitum habuit. Julius Capitolinus, in vitâ ejusdem imperatoris: Tantus timor belli Marcomannici fuit, ut undique sacerdotes Antoninus acciverit; peregrinos ritus impleverit; Romam omni genere lustraverit.* Sed socii iis semper fuere belli contra Romanos Quadi, contermini eorum, & Quadorum item finitimi Jazyges Sarmatæ. Unde etiam Carnuti exercitus habitus; quod opidum nunc Haimberg, in Danubii ripâ, Quadorum finibus oppositum. 40

Regibus semper paruisse, ostendit idem noster, in continentibus: *Marcomannis Quadisque usque ad nostram memoriam reges manserunt ex gente ipsorum; nobile Marobodui & Tudri genus. jam & externos patiuntur. Sed vis & potentia regibus, ex auctoritate Romanâ. raro armis nostris, sæpius pecuniâ juvantur.* Non modò in Bojohæmo Marcomanni, sed jam antè in Rheni ripâ sub regum imperio agebant. quod spectat illud, quod supra citavimus: *Credibile est, etiam Gallos in Germaniam transgressos. quantum enim annis obstabat, quò minus, ut quaque gens evaluerat, occupares permicaretque sedes, promiscuas adhuc, & nullâ regnorum potentiâ divisas? Attamen non supra libertatem regnabantur Marcomanni, nec regibus infinita aut libera potestas; quod supra libro primo notavi.* Ideoque auctor annal. II, ubi de irruptione Catualdæ in Marobodui regiam narrat, *Veteres illic* 50
ait fuisse Svevorum praedas; non Marobodui.

CAP. XXXI.

De QUADIS.

QUADO s plerique geographorum nostri sæculi in eâ regione collocant, quæ inter Bojohæmum ac Poloniam nunc Silesia vocatur; duo scilicet argumenta sequuti: primum, quia auctor noster Marcomannis, quos illi Moravos interpretantur,

- eos continuat; dein, quia Quadorum ac Silesiorum, quos Germani *die Slesinger* sive *Schlesinger* vocant, nomina eadem rem significare putant. *quaat* namque oceani adcolis Germanis idem est, quod Slavorum genti *zste*, id est, *malum*, seu *improbum*. quasi Slavis in has oras advecti, Germanicum vocabulum in suam linguam commutarint. At hoc primò demonstrandum erat; Polonorum, Slavicae gentis, *Slasko*, ac Czechorum, sive Bojohæmorum, itidem Slavicae gentis, *Slisko*, quibus vocabulis terram Silesiam adpellant; illorum *Slezacy*, horum verò *Slizacy*, quibus vocabulis gentem *Silesiorum* indigent, à voce *zste* deducta esse. quod nemo umquam neque Polonus, neque Bojohæmus, neque alius quisquam Slavici generis homo concesserit. Facessant igitur hæc ridicula ineptorum hominum nugæ. quibus remotis, quæ mens auctori nostro fuerit, satis liquere existimo. Verba ejus, jam antea sæpius repetita, hæc sunt: *Iuxta Hermunduros Narisci, ac deinde Marcomanni, & Quadi agunt. eaque Germaniæ velut frons est, quateenus Danubio pratexitur.* Ergo & Quadi in Danubii ripâ: scilicet infra Marcomannos. Ptolemæus: Ἰπὸ τὸν Ἐρμιωνῶν δρυμὸν Κεάδοι· ὑφ' οὗς τὰ σιδηραρυχία, καὶ ἡ Λάνα ὕλη· ὑφ' αὐτῶν μίτρα ἔστι, οἱ Βαῖμοι, μέγιστος δὲ Δανυβίος. id est: *Sub Hercynio saltu Quadi. sub quibus ferri sectura, ac Lana silva. sub quâ magna gens Bemi ad Danubium usque.* Bemos eosdem esse, quos Marcomannos, malèque heic ultra Bojohæmum collocari, jam antea notavi. id tamen haud falsum, quòd sub Hercyniâ silvâ, id est, sub Bojohæmo ponuntur Quadi; ut modò ex Tacito intellectum. Ferri autem istæ secturæ fuerunt in eo montium jugo, quod à
- 20 Moraviae opido *Ostřá*, & flumine *Morává*, ad Vistulæ fontem procurrit. sub quo ipso partem Quadorum gentis coluisse, mox ostendam. De hisdem Quadis Strabo lib. VII: Ἐν πρώτῃ δὲ ἐστὶ καὶ ὁ Ἐρμιωνῶν δρυμὸς, καὶ τὰ τῶν Σηθῶν ἔθνη, τὰ μὲν οἰκῶντα ἐν τῷ δρυμῷ, καθόπερ τὰ τῶν Κολδάων· ἐν οἷς ἐστὶ καὶ τὸ Βαΐασμον, τὸ δὲ Μαροβιάδα βασιλείαν· εἰς ἃν ἐκείνῳ τόπῳ ἀλλὰς μετανήθησε παλαιάς, καὶ δὴ σὺν ἑμοεθνεῖς ἑαυτῶ Μαρομμάνους. ἐπίση δὲ τίς περιγραφήν ἐστὶ ἐξ ἰδιώτη, μὴ τὴν ἐκ Γάμοις ἐπινοδόν. νεῦ δὲ λὺ ἐνθάδε· καὶ εὐεργετήτο ἕστω δὲ Σεβαστῶ. ἐπιανελθὼν ἡ ἰδιωτικῆς, καὶ καπητήσιο, πῶς οἷς εἶπεν, Λαγίς, τὸ μέγα ἔθνη, καὶ Βάπνας, καὶ Μαρζιλίνας, καὶ Σιβινίς, καὶ τῶν Σηθῶν αὐτῶν μέγα Σέμινας. πᾶσι τὰς τῶν Σηθῶν, ὡς ἐφω, ἔθνη, τὰ μὲν ἐν τῷ ἄκρῳ, τὰ δὲ ἐκ τῶν δρυμῶν, ἕμορα τῶν Γέταις. Corrupta heic ferè omnia esse gentium regionumque vocabula, etiam alii ante me notarunt viri docti: qui pro *Λαγίς* fecère *Λαγίς*,
- 30 pro *Βάπνας*, *Γάπνας*: de reliquis verò nihil divinare potuerunt; nisi quòd pro *Κολδάων*, in manuscriptis quibusdam exemplaribus reperierunt *Κολδάων*. Ego verò non modò gentium vocabula heic, ut in reliquâ Germaniâ apud Strabonem, esse corrupta, sed & ipsam orationem à genuino ordine turbatam, audacter adsevero. Quis, quæso, credat, Strabonem voluisse in gente aliquâ *Κολδάων* vel *Κολδάων* esse *Bojamum*; in quod Marcomannos cum aliis compluribus traduxerit Maroboduus; quum ipsum Bojæmum paulo post tam clarè omnibus partibus describat, uti nulla alia intelligi regio possit, quàm quod Czechorum nunc dicitur regnum, saltibus montibusque Hercyniis cinctum; ut suprâ ostensum est? Magna fuisse potuit, inquires, τῶν Κολδάων gens; in quâ complures nationes; & inter alias Marcomanni. At haud temerè quidquam credo, quando ipse
- 40 Strabo hoc non notavit; quod tamen in Lugis ac Semnonibus non negligendum censuit. *Κολδάοι*: isti, sive *Κόλδοι*, certè nulli alii fuerunt, quam *Κεάδοι*: vocabulo eorum, haud ita mirifico librarii lapsu, corrupto: quod reliquis etiam circà populis accidit. in quibus pro *Βαΐασμον* scribendum *Βαΐαμοι*, pro *Σηθῶν* *Σηθῶν*, pro *Μαρομμάνους* *Μαρομμάνους*, jam antea paruit: pro *Λαγίς* verò *Ζάμης*, *Βάπνας*, & *Μαρζιλίνας*, reponendum *Λαγίς*, *Λεμοβίς*, *Γάπνας*, καὶ *Βεργυνθίνας*, infra suo loco atque ordine ostendetur. Scribo igitur totum locum in hæc verba: Ἐν πρώτῃ δὲ ἐστὶ καὶ ὁ Ἐρμιωνῶν δρυμὸς, καὶ τὰ τῶν Σηθῶν ἔθνη, τὰ μὲν οἰκῶντα ἐν τῷ δρυμῷ· (ἐν ᾧ ἐστὶ καὶ τὸ Βαΐασμον, τὸ δὲ Μαροβιάδα βασιλείαν· εἰς ἃν ἐκείνῳ τόπῳ ἀλλὰς μετανήθησε παλαιάς, καὶ δὴ σὺν ἑμοεθνεῖς ἑαυτῶ Μαρομμάνους. ἐπίση δὲ τίς περιγραφήν ἐστὶ ἐξ ἰδιώτη, μὴ τὴν ἐκ Γάμοις ἐπινοδόν. νεῦ δὲ λὺ ἐνθάδε· καὶ εὐεργετήτο ἕστω δὲ Σεβαστῶ.
- 50 ἐπιανελθὼν ἡ ἰδιωτικῆς· καὶ καπητήσιο, πῶς οἷς εἶπεν, Λαγίς, τὸ μέγα ἔθνη, καὶ Λεμοβίς, καὶ Γάπνας, καὶ Βεργυνθίνας, καὶ Σιβινίς, καὶ τῶν Σηθῶν αὐτῶν τὸ μέγα ἔθνη Σέμινας.) πᾶσι τὰς τῶν Σηθῶν, ὡς ἐφω, ἔθνη, τὰ μὲν ἐν τῷ οἰκῶν, τὰ δὲ ἐκ τῶν δρυμῶν, καθόπερ τὰ τῶν Κεάδων, ἕμορα τῶν Γέταις. id est: *In eadem hac Germaniâ est & Hercynius saltus, & Sævetorum gentes; quarum quedam habitant intra saltum; (in quo est & Bojamum, Maroboduvi regia. in quem ille locum cum alios complures transitulit, tum popularis suos Marcomannos. Privatius enim hic dominationem invasit, post quàm rediit Româ; ubi adolescens vixerat, beneficiis ab Augusto adfectus. Domum igitur reversus regnavit; ac, præter jam dictos, subjugavit sibi, Lugios, magnam gentem, & Lemovios, Gutones, Burgundiones, Sibinos, & ex Sævetis magnam gentem Semnones.)*

Enimvero Svevorum, ut ante dixi, gentes alia intra habitant, alia extra saltum, ut Quadorum gens, contermina Getis. Pro eo ois, lego eo q̄. de Hercynio enim saltu geographum loqui, satis clarum est. & quia de suo tempore loquitur, bis per isti in sequenti etiam oratione instans scribo tempus eicē. Quum igitur Ἡρῳικῶν δρυμῶν paullo post describat, ἐν χωρίοις ἑρμηνείας, κύκλον περιλαμβάνοντα μέγαν, ἃ ἐν μέσῳ χώρῳ καλῶς οἰκισθῆναι διωαιμῆλω, quæ est Bojohæmum, Marcomannos, & alios Svevos à Maroboduo introductos continens; rectè heic Quados mox saltui subjungit, conterminos Getis. Quà in re adstipulantur ei Tacitus ac Ptolemæus; & item Plinius: ejus verba lib. IV, cap. XII, hæc sunt: *Ab eo in plenum quidem omnes Scytharum sunt gentes; variè tamen litori adposita tenuère, aliàs Getæ, Daci Romanis dicti, aliàs Sarmatæ.* & mox: *Superiora autem inter Danubium & Hercynium saltum, usque ad Pannonica hiberna Carnuti; Germanorumque ibi confinium. campos & plana Iazyges Sarmatæ; montes verò & saltus, pulsati ab his, Daci ad Pathissum amnem, à Maro; sive is Duria est, à Svevis regnoque Vanniano dirimens eos. aversa Bæstrane tenent, aliique inde Germani.* Quos omnes reliqui auctores, cum geographi, tum historici, *Sarmatas* vocant *Iazygas*; hos auctor tabulæ adpellat *Sarmatas Vagos*, unà cum Statio; ejus verba, filvar. lib. III, carm. III, hæc sunt:

Quæ modo Marcomanos, post horrida bella, Vagosque Sauromatas, Latio non est dignata triumpho.

Ptolemæus verò eisdem vocat Ἰαζυγῶν μέγαν ἄστυς, id est, *Iazygas Vagos*: collocatque eos inter Danubium ac Pathissum, monteisque Sarmaticos. quâ in re probè ei cum Plinio²⁹ convenit, qui Jazygas inter Danubium, & Pathissum, monteisque, & Hercynium saltum colere tradit. nam ad fontem usque Pathissi, qui nunc est in Hungariâ *Tissa*, Germanis *die Teysse*, pertinuisse magnum illum per totam ferè Germaniam sparsum saltum, suo loco docebo. Montes igitur, quibus saltus supersternebatur, sunt ea juga, quæ à dicto opido *Ostrâ*, & flumine *Morávâ*, versùs Vistulæ fontem, atque inde ad Pathissi ortum, protenduntur: in quorum medio altissimus vertex, haud procul opido *Landescorona*, *Bábiá gorá* vulgò adcolis Polonis vocatur. Hæc Daci, sive Getæ, à Jazygibus Sarmatis è campis, inter Danubium Pathissumque sitis, pulsati, tenuerunt ad *Marum* usque flumen, quod nunc est *Morávâ* adcolis Slavis, & Germanis *March*; & regnum *Vannianum*, quod è Plinii sententiâ fuit inter Marum, Danubium, & juga Bojohæmica, antiquos³⁰ Quadorum fineis, ut pater è Strabone simul atque Plinio, item è Tacito, qui annal. lib. II, Vannium Quadam fuisse ostendit his verbis: *Barbari utramque (Maroboduum & Catualdam Bojohæmo pulsos) comitati, ne quietas provincias immixti turbarent, Danubium ultra, inter flumina Marum & Cusum locantur: dato rege Vannio gentis Quadorum.* Marum flumen jam ostendi: Cusum inquirendum est. quamquàm Marum quoque in controversiam vocasse video Rhenanum ac Lipsium; quorum hic ita ad hunc locum Taciti commentatur: *Marisus hic fluvius dictus Straboni lib. VII; Maris Herodoto; Marisia Jornandis; Aethico Margus. Retinet nomen hodiè, & incolis appellatur Maros.* Nimis infelix ferè ubique antiquæ geographiæ conjector Lipsius, vir cetera doctissimus. *Margum* esse Mæsiæ amnem, qui haud dubiè vitiato apud Ptolemæum legitur vocabulo *Méγας*,⁴⁰ pro *Mazgès*, ex Antonino, tabulâ itinerariâ aliisque compluribus auctoribus satis clarè liquet. *Maris* equidem Herodoti, & *Marisus* Strabonis, *Marisiaque* Jornandis, est hodiè Transilvaniæ Hungariæque flumen, vulgò adcolis *Maros*, & *Marosch* dictum. at quomodò ad hunc quadrat, quòd Plinius ait Dacos inter Pathissum ac Danubium amneis sub Hercynio saltu coluisse monteis, ad Marum usque flumen, terminum Svevorum, regni que Vanniani; & sub montibus, inter dictos amneis, plana atque campos Iazyges Sarmatas? satis ineptè; quum Marus iste ab lævâ Pathissi quærendus sit ripâ, non ab dextrâ. Clarius hoc redditur (si cui obscurum & incertum etiam nunc videtur) à Tacito annal. lib. XII; ubi de eodem Vannio ejusque regno sic scribit: *Per idem tempus Vannius, Svevis à Druso Casare impositus, pellitur regno, primâ imperii aetate clarus, acceptusque popula-*⁵⁰
ribus; mox diuturnitate in superbiam mutans, & odio accolarum, simul domesticis discordiis circumventus. Auctores Inbillius Hermundurorum rex, & Vangio ac Sido, sorore Vannii geniti. Nec Claudius, quamquàm sapè oratus, arma certantibus barbaris interposuit; tutum Vannio perfugium promittens, si pelleretur. scripsitque P. Attilio Histro, qui Pannonia præsidebat; legionem, ipsaque è provinciâ lecta auxilia pro ripâ componeret, subsidio victis, & terrori adversus victores, ne, fortunâ elati, nostram quoque pacem turbarent. nam vis innumera Ligii, aliæque gentes adventabant, famâ ditis regni, quòd Vannius xxx per annos prædationibus & vœctigalibus auxerat. Ipsi, manus propria, pedites, eques, è Sarmatis Iazygibus erat. impar multi-

multitudini hostium; eoque castellis sese defendere, bellumque ducere statuerat. sed Iazyges ob-
 sidionis impatientes, & proximos per campos vagi, necessitudinem attulerunt; quia Ligius Her-
 mundurusque illinc ingreiebant. Igitur digressus castellis Vannius, funditur praelio. quamquam
 rebus adversis laudatus, quod & pugnam manu cepisset, & corpore adverso vulnera excepit.
 Ceterum ad classem, in Danubio operientem, perfugit. Secuti mox clientes, & acceptis agris in
 Pannonia locati sunt. Regnum Vangio & Sido inter se partiti sunt. egregia adversus nos fide.
 Hæc Tacitus. ex quibus satis clarè perspicitur, Marum nullum alium fuisse annem, quàm
 qui hodiè in Moravia incolis Slayis dicitur Morávia, Germanis die March. ad hujus quidpe
 confluentem, in adversâ Danubii ripâ, sita fuere Pannonica hiberna Carnutum; quod
 10 nunc Haimberg esse, suo loco ostendetur. huc facilè adcolæ gentes, Marcomanni, atque
 his contermini versùs occasum Hermunduri. ex alterâque parte Ligii, Vistulæ lævam
 ripam colentes, adesse potuerunt. huc quadrant ea, quæ Plinius de Dacis ac Sarmatis
 Jazygibus tradit. Sed, omnia uti quammanifestissima fiant, Cusus investigandus est.
 Hunc ex adverso fuisse Pannoniæ, patet ex eo, quod ipsa regio inter hunc & Marum sita,
 in quam Drusus Cæsar Marobodui Catualdæque clienteis collacavit, contra Pannoniam
 fuit. nam Claudius Attilio, Pannoniæ præfidi, scripserat, uti legionem, & auxilia è Panno-
 niâ provinciâ lecta, classemque pro ripâ componeret: in quâ provinciâ etiam Vannii, regno
 pulsi, clientes locati. Cusum igitur annem eum esse puto, qui vulgò nunc dicitur die VVage,
 supra opidum Komarno in Danubium conflens. Et huc rectè Jazyges Sarmata auxilio
 20 venere Vannio, quia contermini in lævâ Vagi ripâ. quò illud spectat Taciti; Iazyges, ob-
 sidionis impatientes, & proximos per campos vagi, necessitudinem pugna attulerunt, quia Ligius
 Hermundurusque illinc ingreiebant. Hæc igitur est regio inter Marum & Cusum, in quâ
 dicti Svevi, Marobodui Catualdæque clientes, collocati. quam ultra Vagum in orien-
 tem versùs non extendo, primùm quia non integra aliqua natio, sed clientes tantùm
 prædictorum regum in eâ positi; quibus hoc terrarum spatium inter Marum ac Vagum
 satis superque est. tum verò populis, trans dictos montes colentibus, confinium relin-
 quendum est cum Jazygibus Sarmatis; quibus tributa solvebant: ut infra ostendetur. Sed
 & Dio, lib. LXVII, haud obscurè prædictos Svevos Jazygibus facit conterminos, quidpe
 ubi Domitianum Lygiis auxiliis contra eos misisse narravit; ἡ γερμανικὴ οὐκ ἔστι τὰ τῶν
 30 inquit, οἱ Σὴνδοι, πρὸς παραλαβὴν Ἰάζυγας, & πρὸς παρασεσθάζοντο, ὡς ἔχει μετ' αὐτῶν τὸ ἴσον ἀγροῦ ἠγορεύουσι.
 id est; Svevi, ob id indignati, Iazygum natione suas ad partes traductâ se parabant, ut cum iis
 Istrum trajicerent. Sic, lib. LXXI, ubique Quadi Marcomannis ac Jazygibus conjungun-
 tur. Ac sanè societatem ipsi armorum contra Romanos semper fuisse etiam postero-
 ribus sæculis, vel ex uno Marcellino satis patet. Sed obstreperit heic, nescio quid, Plinius,
 Germanorum initium, in Danubii ripâ, ex adverso Carnuti ponens, id est, ad confluen-
 tem Mari; hocque flumine Vannianum regnum à Dacis Sarmatisque dirimens. ex quo
 suspicio oboriri poterat, Cusum illum fuisse supra Marum, versùs Bojohæmum. Verùm
 falsum hoc esse, patet ex eo, quod omnis Danubii ripa supra Marum, non ad Pannoniam,
 sed ad Norici provinciam, Aeno flumine tenus, spectavit, quæ legionem præfidiariam
 40 habuit Vindobonæ, seu Vindomanæ, id est, ut nunc vulgò vocatur, Viennæ. ita, uti ad
 hujus præfidem, non ad Attilium, scribere Claudium oportuisset. Tum verò, Quado-
 rum nomen ad secundam usque Pannoniam, quam Arrabone amne (Rabe nunc est) à
 primâ dirimit Ptolemæus, & Granuam flumen pertinuisse, ex Marcellini dilucidissimâ
 perspicitur historiâ; quæ lib. XVII sic habet: Augusto, inter hæc quiescenti per hiemem
 apud Sirmium, indicabant nuntii graves & crebri, permixtos Sarmatas & Quados, vicinitate &
 similitudine morum armaturæque concordēs, Pannonias Mæstiarumque alteram cuneis incurfare
 dispersis. Et postea: His in barbarico gestis, Bregetionem castra commota sunt; ut etiam ibi belli
 Quadorum reliquias, circa illos agitantium tractus, lacrymæ vel sanguis exsingveret. quorum
 regalis Vitroderus, Viduarii filius regis, & Agilimundus subregulus, aliique optimates, & ju-
 50 dices, variis populis præfidentes, viso exercitu in gremio regni, solique genitalis, sub gressibus ja-
 cuere militum; & adepti veniam, jussa fecerunt. Pannoniæ opidum Bregetionem nunc esse
 Graan, suo loco argumentis docebo satis validis. Unde liquet, Quadorum gentem ad
 flumen Granuam usque tunc temporis pertinuisse. quod etiam att. statuer M. Antoni-
 nus imperator, in vitâ suâ, lib. I, his verbis: Τα ἐν Κραδοῖς, πρὸς τῷ Γρανῶν. id est; Quæ in
 Quadis facta, ad Granuam. Sed omnia quamdilucidissima reddit Ptolemæus, in descri-
 ptione Jazygum, his verbis: Ἰάζυγες οἱ Μεταναστὴς ὀρέζονται ἀπὸ δύσεως τῆς εἰρημίας μέροι τῆς Γερ-
 μανίας, τῆς ἀπὸ τῶν Σαρματικῶν ὀρέων τῆς τῶν Κάρπυ (malè vulgò τὸν Κάρπυ) καὶ Ἐλευθερίας
 πρὸς μὲν Ἰπποφλίω. Id est: Iazyges Metanastæ terminantur ab occasu prædictâ Germaniæ parte,
 qua

quæ est ab Sarmaticis montibus ad Carpin, & Danubii flexum. Carpin hodiè in ripâ Danubii supra Budam dici Kalpach, suo loco ostendetur. ex hujus adverso montium jugum, ex meridie in occasum versûs ad fontem usque Vagi protensum Sarmaticos illos fuisse Ptolemæi monteis, Germaniamque iis ab Jazygibus fuisse submotam, infra docebo, ubi de montibus Germaniæ erit sermo. Huc usque igitur Quadi, ultimi Germanorum in Danubii ripâ, fuerunt extensi. quò rectè convenit Marcellini historia de Bregetione: item illud in vitâ Antonini de Granuâ amne. Atque hinc tandem est quòd Ptolemæus, lib. VIII, ait, Germaniam terminari δὸς ἰσονπέλας, Ῥατρία ἔξ Νορική, ἔξ δυοῖ Παννονίαις. id est, à meridie Rhetiâ, Norico, & duabus Pannoniis: quarum inferior ab Arrabone amne incipiebat. Ego ex his universis, quæ hæctenus adlata, ista colligo: primò Svevos illos, 10 inter Marum Cusumque locatos, in Quadorum transisse commune nomen; Vannique regnum fuisse à Clunâ amne (quo Marcomannos in Danubii ripâ ab oriente finivi) ad Vagum usque; tam in antiquos Quados, inter Clunam Marumque sitos, quàm in eos Svevos, qui postea inter Marum Vagumque nomini illorum accesserunt. Plinium autem ex eo errasse puto, quia antiquorum Quadorum nomen Maro finiri, apud superioris sæculi scriptores legerat. tum, quia jam antè regnum habuit in Quadis, quàm alii ei adicerentur Svevi, ultra Marum. quod haud difficulter etiam ex Tacito, libro de Germaniâ, colligere licet; ubi sic tradit: Marcomannus, Quadisq, usque ad nostram memoriam, reges manserunt ex gente ipsorum, nobile Marobodui & Tudri genus. jam & externos patiuntur. sed vis & potentia regibus ex auctoritate Romanâ. raro armis nostris, sæpius pecuniâ juvantur. Ut Ma- 20 roboduus Marcomannorum, sic Tuder Quadorum fuit rex. voluit quidpe auctor nobilissimum omnium in utrâque gente ostendere. erravitque heic haud modicè doctissimus cetera vir, M. Velserus, in Boicis suis; ubi Tudrum æquè Marcomannorum facit regem, ac Maroboduum. Quia igitur jam longè ante Taciti memoriam Quadi suos habuerunt reges; ut ex his verbis satis disertè patet: Vannius quoque haud dubiè Quadorum simul ac novorum inter Marum Cusumque cultorum fuit rex. quidpe si aliis Quadis rex; cur non hunc potiùs Svevis, in novis sedibus prope locatis, regem imposuit Drusus; cui majores opes ex aucto regno, atque vires à Dacorum Sarmatarumque injuriis novos colonos tuendo? cur item, ubi Vannius regno pellitur ab Hermunduris Ligis, nulla Quadorum, proximâ ac validâ nationis, mentio in alterutrâ partium; minùs verò eorum regis; 30 foli Vangio ac Sido Quadi, Vannii sorore geniti, memorantur? Certè hos duos innuere auctorem, haud dubito, ubi Vannium domesticis discordiis, id est, quæ in regno ejus ortæ erant, circumventum ait. accolarum autem odium, quod idem auctor refert, Marcomannorum fuisse censeo; quibus conjuncti Hermunduri, moxque sequuti ab alterâ parte Ligii. ni fortè Jubillius ille, Hermundurorum rex, in Marcomannos quoque obtinuerit regnum, pulso Catualdâ; qui & ipse paullo antè Maroboduum pepulerat. sic enim annal. lib. II: Idem Catualda casus; neque aliud perfugium. pulsus hant multo post Hermundurorum opibus, & Vibilio duce; receptusque, Forum Iulium, Narbonensis Gallia coloniam, mittitur. Barbari utrumque comitati, ne quietas provincias immixti turbarent, Danubium ultra, inter flumina Marum & Cusum locantur; dato rege Vannio, gentis Quadorum. Scribo heic quoque 40 Jubillii nomen: nam eundem esse qui, Hermundurorum rex, xxx annis post regno pepulit Vannium, cuius dispectu promptissimum est. Librario hoc loco Romanum Vibulliorum, sive Vibiliorum, magis quàm Germanicum Jubillii nomen notum fuit. Ceterò ad antè dicta pertinere puto, quæ annal. lib. XII, de Vanniano regno sequuntur: Regnum Vangio ac Sido inter se partiti sunt: egregiâ adversus nos fide; suone an servitii ingenio, dum adipiscerentur dominationes, multâ caritate; & majore odio, postquam adepti sunt. Divisisse ita videntur, uti alter citra Marum, alter ultra regnaret. etenim illa regio, in quâ novos colonos posuerat Drusus, angustior erat quàm quæ duo regna commodè ferre quiret. Adde præterea quæ supra ex libro de Germaniâ citavi: Sed vis & potentia regibus ex auctoritate Romanâ. raro armis nostris, sæpius pecuniâ juvantur. Sic Vannius auctoritate Romanâ re- 50 gnavit: sic ipsi Vangio ac Sido contra subjectorum odium eâdem auctoritate ac potentiâ tuti; unde etiam egregiâ adversus Romanos fuere fide. Adde item, ex historiâ. III, ista: At ne inermes provincie barbaris nationibus exponerentur; principes Sarmatarum Jazygum, penes quos civitatis regimen, in commilitium asciti, plebem quoque, & vim equitum, quâ solâ valent, offerebant. Remissum id munus; ne inter discordias externa molirentur, ac majore ex diverso mercede jus fasque exuerent. Trabuntur in partes Sido atque Italicus, reges Svevorum, quibus vetus obsequium erga Romanos, & gens fidei commissæ patientior: opposita in latius auxilia, infestâ Rhetiâ; cui Porcius Septimius procurator erat. incorrupta erga Vitellium fidei. Igitur Sextilius

Sextilius Felix cum alâ Tanrianâ, & VIII cohortibus, ac Noricorum juventute, ad occupandam ripam Aeni fluminis, quod Rhætos Noricosq. interfuit, missus. nunc illis aut his prælium tentantibus, fortuna partium alibi transacta. Sido heic & Italicus infestæ Rhætiæ opponuntur, quia Quadorum, gentis Norico conterminæ, reges è propinquo adducebantur.

Termini igitur Quadorum antiquitus fuerunt, ut antè dictum, à meridie Danubius; ab occasu æquinoctiali atque æstivo, primò Cluna amnis, dein Bojohæmici montes, ad Mari usq; confluentem: ab ortu æstivo Marus. At postquàm à Tiberii principatu alii etiam Svevi nomini ac civitati eorum adjecti; limites ultra Marum fuere, à septentrionibus montes, in quibus Plinius Hercynium saltum, Ptolemæus ferri secturas sternit, ad opidum usque *Rycho*. inde ab ortu Cusus sive Vagus amnis, ad Danubii usque confluentem. hinc à meridie ipse Danubius. At quia ab hac parte ingens in Danubio est insula, vulgò incolis *Chalokenz* dicta; operæ pretium est scire, cujus ripæ illa fuerit, Pannonicæ, an Germanicæ. Pannonicæ non fuisse, inde colligo, quia Romanorum castella præfidiaria, in hac amnis parte, citra insulam fuere posita, quæ opidum nunc *Rabe* & duo vici *VVisselburg* & *Kerlburg* visuntur; ut fusiùs suo loco demonstrabo. Proinde omnis insula, cum duobus nunc opidis *Komarn* & *Sumarcin*, & minoribus insulis, quas utrimque Danubii alvei complectuntur, Quadorum finibus est adscribenda. Ceterùm, quum processu temporis finis suos ad Bregerionem usque Quadi protulissent; terminus ab septentrionibus porrò fuit in dictis montibus ad opidum usque *Twardoszyn*. hinc ab ortu juxta lineam ad lacum *Holie* ductam: dein flumen è lacu in Granuam annem decurrens; ac mox ipse Granua ad confluentem usque. à meridie iterum Danubius. Sed & ultra dictos montes, posterioribus temporibus civitatis suæ finis protulerunt. sic quidè Marcellinus, prædicto lib. xvii: *Hortante hoc exemplo clementia, advolarunt regales, cum suis omnibus, Arabarius, & Vsafer, inter optimates excellentes agminum gentilium duces: quorum alter Transjugitanorum Quadorum parti, alter quibusdam Sarmatis præerat; locorum consiniis & feritate junctissimi.* Expulerunt igitur hinc Dacos, quos in montibus locat Plinius; ac bonam etiam, si non omnem, Oforum partem; quos inter Marum, & opidum *Os'wiczym*, Vistulæ impositum, includisse proximo capite ostendam. Hæc igitur de finibus Quadorum.

Porrò Ptolemæus circa hos finis ita: *τὸ δὲ τὸ Γαβρετῶν ἢ ἄλλο Μαρκομαννῶν ἢ τὸ δὲ Σιδίνων, καὶ μέχρι τῆς Δαναβίης ποταμοῦ οἱ Ἀδράβαι κάμπτοι. ὑπὸ δὲ τῆς Ὀρκενίου ὄρουμιν Κεάδοι ἢ τὸ εὐς πρὸ σιδηρορχαῖα, καὶ ἡ Ἀῖνα ὕλη. ἢ τὸ λὼ μέχρι τῆς οἱ Βαίμοι, μέχρι τῆς Δαναβίης, καὶ σιωχῆς αὐτῆς, πρὸ τὸν ποταμὸν, οἱ Τερακατρία, καὶ οἱ ποταμοὶ τῆς Κάμπτης Πάκατω.* Hoc est: *Sub Gabretâ silvâ Marcomanni. sub quibus Sudini: & ad Danubium usque flumen Adrahe campi. sub Orcinio autem saltu Quadi: sub quibus ferri secturæ, & Luna silva. sub quâ magna gens Bæmi, ad Danubium usque: & his contermini juxta flumen Teracatria, & apud Campos Racate.* Quum Bæmi isti in ipsum sint Bojohæmum referendi, contermini iis Teracatria & Racate erunt in Quadorum agris locandi: partes fortasse sive pagi gentis. *Teracatria* qui sint habendi (nisi fortè ex sequenti vocabulo *Κάμπτης*, legendum sit *τῆς Κάμπτης*: ut antè *Ἀδράβαι κάμπτοι*, & *Πάκατω κάμπτοι*) haud facilè dixerim. At *Racate* omnino videntur esse iidem, qui hodiè Slavis Polonis dicuntur *Rakuszy*, Czechis sive Bojohæmici atque Moravis *Rakussy*; id est, *Austrii*, Germanis *die Oeſterreicher*, ad utramque nunc Danubii ripam longè latèque colentes.

Ceterùm à Maro flumine, qui in nonnullis Plinii exemplaribus est *Morus*, regio nomen accepit, quo incolis Slavis *Morává*, & *Moravska Zemie*; Germanis *Mären*: item incolæ Germanis *Mærern*, Slavis *Moravané*, & *Morawci*. quæ vocabula hæctenus falsò atque imperitè à Marcomannorum nomine à plerisque nostri sæculi geographis deduci video; quasi Moravia antiqua fuerit Marcomannorum sedes.

Opida sive vicos habuisse Quados, jam Ptolemæi tempore, complureis, ex ejus tabulâ Germaniæ dispicio. In his *Ῥοδονον*, *Robodunum*, rectius atque incorruptius scriptum est lib. VIII *Ἐβροδονον*, *Eburodunum*; inter tria præcipua Germaniæ opida computatum. nam aliud quoq; Quadorum opidum apud eundem est Ptolemæum *Ἐβρον*, *Ebrum*. & ex situ illud nullum aliud esse potest, quàm quod hodièque celeberrimum ferè est totius Moraviæ, *Brin* Germanis incolis, Slavis *Brno* dictum. Sic Alpinum quoq; opidum, quondam *Eburodunum*, nunc in Galliâ dicitur *Embrun*. Sed & Moraviæ *Brin*, superiori sæculo vocatum fuisse Germanis *Brun*, sive *Brün*, patet ex eo, quòd Latine scribatur *Brunna*.

Eburodunum ex situ videtur esse id, quod, caput regionis, incolis nunc dicitur Slavis *Ošomucz*; Germanis verò *Vlmitz*.

Medoslanium, *Μεδοςλάνιον*, ejusdem Ptolemæi, ex situ simul & quadam nominis similitudine videtur esse nunc celebre opidum *Znáim*.

CELE-

CELEMANTIA, *Κελεμαντία*, quamvis à Ptolemæo ex adverso Arrabonis amnis ostii ponatur; tamen nihilo magis ea eò pertinet, quàm Bregetio ad ejusdem amnis confluentem. nam hic est apud opidum *Rabe*; Bregetio autem, ut antè dictum, ex adverso confluentis Granuæ, nunc *Graan*. Certè *Celemantia* nullus alius est locus, quàm qui hodièque xxx millibus passuum supra *Znám*, sub Bojohæmicis montibus, haud procul Tejæ fontibus vicus dicitur *Kalmintz*. Reliquorum apud Ptolemæum vocabulorum situs haud liquet.

CAP. XXXII.

De GOTHINIS, MARSINGIS, Osis, ac BURIIS.

10

MARCOMANNORUM Quadorumque gentibus commemoratis, laudeque eorum atque gloriâ decantatâ, in hæc auctor pergît verba: *Nec minus valent retro Marsigni, Gothini, Osi, Buri. terga Marcomannorum Quadorumque claudunt. è quibus Marsigni & Buri sermone cultuque Sævos referunt: Gothinos Gallica, Oso Pannonica lingua coarguit non esse Germanos; & quod tributa patiuntur. partem tributorum Sarmate, partem Quadi, ut alienigenis imponunt. Gothini, quò magis pudeat, & ferrum effudiunt. omnesque hi populi pauca campestrium, ceterum saltus & vertices montium jugumque infederunt. dirimit enim scinditque Sæviâ continuum montium jugum; ultra quod plurimæ gentes agunt: ex quibus latissimè patet Lygiorum nomen. Hos quatuor populos auctor ab uno latere Marcomannis Quadisque; ab altero, montium jugo claudit. hi igitur duo termini primo loco considerandi sunt. Marcomannorum Quadorumque fines ab hac parte satis clarè descripti sunt. illos scilicet Bojohæmica juga, hos Marus fluvius terminabat. Illud montium jugum, quod auctor tradit, in Hungariâ hodiè Poloniæque ac Silesiæ confinio, à Sarmaticis, quos Ptolemæus adpellat, montibus, (vulgò adcolis Polonis *Tátary*, Hungaris *Szepési*, Germanis *das Hangerisch gebirge*, id est, *juga Hungarica*) juxta opidum *Twardoszyn*, initium ducit; continuoque procurfu ex meridie in septentriones versùs sese extollens, primùm ceu directâ lineâ propter amnem Salam ad opidum usque *Os wieczym*, Vistulæ adpositum, Silesiam à Poloniâ dirimit. inde per ipsam Poloniâ, Vartæ fluminis dextram ripam, ad usque opidum *Kłodawa*, prosequens; hinc versus opidum *Hydgoz*; inde in occidentem conversum ad opida *Kamiên & Stempelborg*, atque iterum in septentriones, versùs fontem Brogi amnis, tandem juxta lævam Viperæ ripam ad mare Sævicum, inter duo opida *Slage & Tzanaw* deponitur. Trajectus ejus heic adcolis vocatur *Gollenburg*; latrociniis caëdibusque viatorum infamis. Ptolemæo universum jugum adpellatur *Ἀσκιβουργιον ὄρος*, ASCIBURGIUS MONS. His igitur duobus lateribus, ab ortu, & ab occasu brumali, prædictæ IV nationes in universum inclusæ fuerunt. A Danubii ripâ remotas fuisse universas; liquet quammanifestissimè ex eo; quod auctor eas non, unâ cum Hermunduris, Marcomannis, Quadisque, in fronte Germania ponit; sed, retro Marcomannorum Quadorumque terga claudere, adfirmat. unde haud falso argumento colligitur, ultra eam regionem, quam Sævi sub Vannii regno inter Marum Cusumque tenuerunt, positas fuisse. Verùm singulatim sua cuique sedes tribuatur.*

GOTHINOS atque OSOS proximos fuisse Sarmatis Jazygibus, & item Quadis, inde judico, quia ab utrisque his tributa illis imponebantur. GOTHINOS tamen citeriores, Danubioque propiores censeo. quidpe auctor noster ferrum fodisse eos tradit. de his autem ferrifodinis ita Ptolemæus: *Ἰπὸ τὴν ὀρεινὴν θροῦνὸν Κισαίου ὄρεος ἐπὶ σιδηρορυχία, καὶ ἡ Λύνα ὄρη*. id est: *Sub Hercynio saltu Quadi. sub quibus ferri fodina, & Luna silva*. Idem auctor, in expositione Danubii amnis, hæc habet verba: *Ἐπὶ τὴν ἐξ ἡμῶν ἐκτροπὴν τῆς ἄνω ἑξ ἡμῶν ὄρη πρὸς ἀριστερὰς ὀρεῖν ὄρεος*. id est: *Pars ejus, quæ deinceps est juxta digressionem fluminis quod apud Lunam silvam septentriones versum fluit*. Hunc amnem, è Lunâ silvâ versum meridiem in Danubium defluentem, eundem esse & *Marum*, supra in Nariscis ostendi. Luna igitur silva fuit circa Mari fonteis, & prædictas ferrifodinas. Ut igitur sub Hercynio saltu, id est, sub Bojohæmo, quod saltus cingebat, Quados versum orientem nominat; sic sub his etiam versum eandem regionem intelligendæ sunt fodinæ istæ, nullæque aliæ erunt, quàm quas in montium Sarmaticorum jugo, inter Mari Tejæque confluentem & opidum *Twardoszyn* extenso, supra indicavi. Terminus igitur Gothinis fuit ab meridie, dictum jugum, quod Dacos antea coluisse, testis est Plinius, supra citatus. *Superiora autem, inquit, inter Danubium & Hercynium saltum, usque ad Pannonica hiberna Carnuti; Germanorumque ibi confinium, campos & plana Jazyges*